

วาระคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น โปรแกรมการฝึกสอนของสถาบันผลิตครู โรงเรียนที่รับนิสิตฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ทั้งฝ่ายมหาวิทยาลัยและฝ่ายโรงเรียน และนักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลจากการฝึกสอนโดยตรง สำหรับนิสิตฝึกสอนนั้นนอกจากจะทำหน้าที่ในด้านการสอนแล้ว ยังต้องพัฒนาคุณสมบัติอื่น ๆ ที่สำคัญสำหรับการเป็นครูที่ดี เช่น บุคลิกภาพ ความศรัทธาในอาชีพครู ตลอดจนความรับผิดชอบของงานโรงเรียน เช่นเดียวกับครูประจำการทั่วไป นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอบทความ ข้อเขียน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติ บุคลิกลักษณะ บทบาท สมรรถภาพ ตลอดจนความรับผิดชอบของครู และนิสิตฝึกสอนซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

วาระคดีที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติของครู

คณะกรรมการวางพื้นฐานการปฏิรูปการศึกษา (2518 : 142-144) ได้กำหนดคุณสมบัติของครูซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
2. มีความคิด เป็นของตนเอง กล้าแสดงออก เพื่อเผยแพร่ความคิด เห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะ หรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ
3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรม จรรยาบรรณอัน เป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่อัตภาพ มานะ บากบั่น มัธยัสถ์ อคออม ไม่เห็นแก่ความ เจริญทางวัตถุ เกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม
5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการ เป็นผู้ออกผู้แสดงนำทุกกรณี เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการ เรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและผู้แนะให้นักเรียน มีหลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษาค้นคว้าและ เลือกทางของ ตนเองได้โดยไม่มี การบังคับให้ เชื่อตามครู เปิด

โอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

6. ฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ อดทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย

7. สนใจศึกษาธรรมชาติและความแตกต่างในตัวของศิษย์แต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ ให้ความรักความสนใจเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมและความไว้วางใจจากศิษย์ เป็นการขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างได้ผล

8. พยายามค้นคว้าความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชา และอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกฝนในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงใหลในวัตถุ และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

10. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสอันเหมาะสม

อารักษ์ กาญจนพิทักษ์ (2517 : 19) ได้ลำดับคุณสมบัติที่ดีและเหมาะสมของครู โดยอ้างอิงถึงบทความของสหพันธ์อาชีพครูแห่งโลกไว้ต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจในธรรมชาติและจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างดี
2. มีลักษณะริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ขยัน เสียสละ
3. มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจโดยแจ่มแจ้งชัดเจน
4. มีสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจดี
5. มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
6. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสามัญสำนึก
7. มีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
8. มีลักษณะน่าคบ และมีท่าทางที่น่านับถือ
9. มีความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรม และความอดทน

พระราชบัณฑิตยนิ (2518 : 17-18) ได้สรุปคุณสมบัติของครูในอุดมคติไว้ดังนี้

1. เป็นครูที่ไม่หวังร่ำรวย เพราะทำงานกับเด็ก
2. มีความอดทน เสียสละ สุภาพ สำนวนใจและความประพฤติกว้างเหตุผลโดยใช้

ความยุติธรรมเป็นหลัก

3. ไม่มัวเมาในอบายมุข
4. ทำให้นักเรียนศรัทธา ไว้วางใจ ให้ความอบอุ่นใจและรักนักเรียนเท่า ๆ กัน
5. พยายามประ เหมินผลตนเอง และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

ฮิวจ์ ฮิลด์เรท สกิลลิง (Hugh Hildreth Skilling 1972 : 82) ได้กล่าวถึงคุณสมบัตินของครูที่ดีไว้ดังนี้

1. สามารถจำนักเรียนที่สอนได้ เพราะถือว่านักเรียนคือความสำเร็จของครู
2. พิจารณาจุดประสงค์ในการสอนและให้นัก เรียนรู้ถึง เป้าหมายของการสอน
3. ยอมรับความสามารถของนักเรียน และพยายามช่วยปรับปรุงนักเรียนเท่าที่จะทำได้
4. เชื่อมโยงความรู้ใหม่ ๆ เข้ากับความรู้ที่นักเรียนได้รู้มา ตลอดจนเน้นให้นักเรียน

ได้เข้าใจความคิดต่าง ๆ

5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติและค้นคว้าอย่างเต็มที่
6. เสริมสร้างบรรยากาศในการ เรียนให้ดี
7. มีความรู้ใน เนื้อหาวิชาที่สอน เป็นอย่างดี และสอนนักเรียนได้อย่างน่าสนใจ

สนิท ทิพวัลย์ (2517 : 34) ได้กล่าวถึงคุณสมบัตินของครูสังคมนตรีที่ดีไว้ดังนี้

1. มีความซามซึ้งและศรัทธาในการ เป็นครูสังคมนตรี
2. สามารถใช้ภาษาในการอธิบายถ่ายทอดความคิดได้อย่างถูกต้องชัดเจน
3. มีความ เข้าใจจุดประสงค์ของการศึกษา หลักสูตรและวิชาสังคมนตรี
4. สามารถตัดสินใจได้ดี มีความ เป็นผู้นำทางการศึกษา
5. สามารถเลือกใช้สื่อการสอนได้เหมาะสมกับบทเรียนแต่ละบท
6. รักการอ่าน การเขียน ทัศนศึกษา เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและติดต่อกับบุคคลกลุ่มอื่น ๆ

หรือสังคมนตรี

สมบัติ มหารศ (2523 : 43-46) ได้สรุปคุณสมบัตินที่สำคัญของครูสังคมนตรีไว้ดังนี้

1. เข้าใจจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมนตรี เพื่อที่จะกำหนดและลำดับวัตถุประสงค์ในการสอนได้อย่างชัดเจน เหมาะสม

2. วางแผนการสอนให้ละเอียดชัดเจน
3. ใช้วิธีการสอนแบบสืบสอบ

4. ใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ
5. ให้นักเรียนได้เรียนตามระดับความสามารถของนักเรียนเอง
6. มีความสนใจและแนะนำนักเรียน
7. จัดระบบการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนมีการประเมินผลตนเอง และกระตุ้นให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง
8. สร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตยในห้องเรียน

โจนาธาน ซี แมคเลนดอน (Jonathan C. McLendon 1973 : 6) ได้เสนอความคิดเห็นว่า ครูสังคมศึกษาที่ดีต้องสามารถฝึกอบรมนักเรียนให้มีคุณสมบัติตามค่านิยมที่สังคมต้องการ ทั้งนี้เพราะวิชาสังคมศึกษาสามารถสนองความต้องการทั้งของนักเรียนและสังคมในแง่นี้ได้ นอกจากนี้ครูสังคมศึกษายังต้องเป็นผู้ที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอน หมั่นติดตามความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคมและสนใจงานค้นคว้าใหม่ ๆ ทางสังคมศาสตร์ และที่สำคัญคือ ต้องสามารถประยุกต์ความรู้ ความเข้าใจมาใช้กับเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้

บทบาทและความรับผิดชอบของครู

เมธ เมธสีมา (2518 : 18-20) ได้กล่าวถึงบทบาทและความรับผิดชอบของครูไว้ดังนี้คือ

1. บทบาทและความรับผิดชอบต่อนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การใช้เทคนิคการสอนที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น ครูต้องทำตัวเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในห้องเรียนและในโรงเรียน ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถคิดต่อกันไป
2. บทบาทและความรับผิดชอบต่ออาชีพการสอน ครูต้องมีความสนใจในการสอนและปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูง
3. บทบาทและความรับผิดชอบต่อผู้บริหาร โดยช่วยผู้บริหารโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ด้วยหลักการประชาธิปไตย
4. บทบาทและความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงาน โดยการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบร่วมกัน
5. บทบาทและความรับผิดชอบต่อประชาคม ครูจะต้องเป็นผู้นำของสังคมและเป็นสื่อกลางทำการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากโรงเรียนไปสู่ประชาคม

เลียวนาร์ด เอส เคนเวอร์ธี (Leonard S. Kenworthy 1973 : 350-351)

ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาว่า ควรทำหน้าที่อบรมและแนะแนวนักเรียน รับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น เข้าร่วมคณะกรรมการโรงเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับ ผู้ปกครอง ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน

ไบรอน จี แมสซิลาส และ เบนจามิน ซี คอกซ์ (Byron G. Massialas and Benjamin C. Cox 1975 : 320) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูสังคมศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

1. การพัฒนาให้นักเรียนรับรู้และตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ
2. การพัฒนาทัศนคติในการแก้ปัญหา
3. การสร้างความคุ้นเคยกับวิธีการและ เครื่องมือในวิธีการสอนแบบสืบสอบ

(Inquiry Method)

4. การแสวงหาข้อค้นพบของการวิจัยทางการศึกษา
6. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างฉลาค

โคล เอส เบรมเบค (Cole S. Brembeck 1971 : 447-481) ได้สรุปบทบาท สำคัญของครูไว้ดังนี้

1. บทบาท เป็นสื่อกลางในการ เรียนรู้ ครูจะ เป็นสื่อกลางระหว่างนัก เรียนกับวิชาที่สอน บทบาทนี้ เป็นบทบาทที่สำคัญซึ่งครูจะต้อง ได้รับการฝึกฝน เพื่อที่จะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะ ต้องวางแผนถึงความสนใจและสร้างความหมายในการ เรียนและให้ประสบการณ์แก่นักเรียน ครู ต้องสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน รู้จักการจัดห้อง เรียนที่มีประสิทธิภาพ มีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ ในการสอน
2. บทบาทในการ เป็นผู้สอน ครูจะต้องวัดผลการทำงานและความก้าวหน้าของนักเรียน ในแต่ละภาคการศึกษาและให้คะแนนนักเรียน
3. บทบาทในการ เป็นผู้รักษาระเบียบวินัย บรรทัดฐานของโรงเรียนและบังคับให้นักเรียน ปฏิบัติตามกฎหมายที่วางไว้
4. บทบาทเป็นผู้ที่นักเรียนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจ สามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ได้ การที่นักเรียนจะมีความ เชื่อมั่นในครูเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของครู ความสนใจ และ ความรับผิดชอบของครูที่มีต่อหน้าที่การงาน
5. บทบาท เป็น เสมือนพ่อแม่คนที่สองของนักเรียน ครูจะต้องคอยดูแลความปลอดภัยและ ความ เป็นอยู่ของนักเรียน

6. บทบาทเป็นที่ปรึกษาในการเรียนของนักเรียน ครูต้องคอยช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผนการเรียน และการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่นักเรียน

บุคลิกลักษณะของครู

ระบุประณีย์ นาคทรพ (2517 : 6) ได้เสนอความคิดเห็นว่าครูที่ดีควรมีบุคลิกลักษณะดังต่อไปนี้

1. น่ารัก คือมีบุคลิกภาพที่ลูกศิษย์อยากเข้าใกล้
2. หนักแน่น คือมีใจคอหนักแน่นและมั่นคงด้วยความรู้ ทำให้น่าเคารพ
3. น่ายกย่อง คือเป็นผู้ที่ศิษย์ยกย่องได้อย่างเต็มใจ ไม่มีลับลมคมใน
4. คอยว่ากล่าวตักเตือน ถือเป็นหน้าที่ที่หนึ่งของครู ต้องกระทำโดยปราศจากอคติ
5. อดทนต่อถ้อยคำของศิษย์ได้ ถ้าทนได้โดยครูมีทั้ง เมตตาธรรมและขันติธรรม จะชนะ

นำใจศิษย์ได้ในภายหลัง

6. อธิบายเรื่องที่ลึกซึ้ง เข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น
7. ไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสียหาย

เบญจา แสงมลิ (2520 : 24-27) ได้อธิบายบุคลิกลักษณะของครูที่ดี สรุปได้ดังนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยาวางจาสุภาพ มีความยุติธรรม รักและ เมตตาศิษย์ทั่วหน้ากัน แต่งกายเรียบร้อยทันสมัย ตรงต่อเวลา มาทำงานสม่ำเสมอ ขยันทำงาน
2. มีวิธีสอนที่น่าสนใจ ชักจูงให้เด็กอยากเรียน รู้จักใช้หลักจิตวิทยา โดยการชมเชยให้กำลังใจศิษย์ และแนะแนวทางส่งเสริมความถนัดและความสามารถ
3. ดูแลศิษย์อย่างใกล้ชิด คิดความประพฤติทั้งในและนอกเวลาเรียน แทรกการอบรมสั่งสอนในทันทีที่ประพฤติดคนไม่เรียบร้อย ฝึกให้ศิษย์ทำงานอย่างเป็นระเบียบ ดูแลเอาใจใส่ศิษย์ เป็นรายบุคคล สอนให้รู้จักคิดแก้ปัญหาตามเหตุผล และให้โอกาสแสดงความคิดเห็น ตลอดจนให้ศิษย์รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

จรรยา ธงมณี (2520 : 5) กล่าวว่าครูสังคมนศึกษาควรมีบุคลิกลักษณะดังนี้คือ

มีอารมณ์เยือกเย็น สุขุมรอบคอบ สุภาพเรียบร้อย ใจเอื้ออารี รั่า เร็งแจ่มใส สามารถควบคุมความประพฤติ จิตใจ และอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มองโลกกว้างขวาง เชื่อมมั่นในตนเอง ตัดสินใจอย่างดี มีความกระตือรือร้น ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ แต่งกายเหมาะสม เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ

โดโรธี แมคเคลียร์ เฟรเซอร์และ อีดิธ เวสต์ (Dorothy McClure Fraser and Edith West 1961 : 3-8) ให้ข้อคิดเห็นว่า ครูสังคมนิยมควรมีบุคลิกลักษณะดังนี้คือ ท่าทางดี แต่งกายดี และมีอารมณ์ขัน มีความพอใจและศรัทธาในการสอนสังคมนิยม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปรับตัวได้ดีและรวดเร็ว เข้ากับนักเรียนได้ดี เป็นที่วางใจของนักเรียนได้ดี

สมรรถภาพของครู

ทรงศักดิ์ ศรีภาพสินธ์ (2519 : 14-20) ได้กล่าวถึงสมรรถภาพของครูไว้ว่า

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี
2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างดี
3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
4. สามารถสร้างสัมพันธ์อันดีและร่วมมือกับชุมชนได้
5. สามารถเป็นครูอาชีพ คือจะต้องหมั่นแสวงหาความรู้และ เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การวิจัยหรือค้นคว้าทางวิชาการ

เจมส์ อี ไวย์แกนค์ (James E. Weigand 1971 : 313-315) ได้สรุปสมรรถภาพของครูไว้ดังนี้

1. สามารถคำนึงถึงระดับสติปัญญาของผู้เรียน เพื่อจะได้สอนตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล
2. สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถใช้คำถามที่ช่วยให้เด็กคิด ซึ่งควรจะเป็นคำถามที่ชัดเจนและกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนขึ้นมาใช้ได้
4. สามารถสอนได้อย่างมีลำดับขั้น
5. มีเทคนิคในการวัดและประเมินผล
6. พัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เช่น เคารพในคุณค่าของแต่ละบุคคล และร่วมมือในกิจการของชุมชน

โจเซฟ เอฟ คัลลาแฮน และ เลียนาร์ค เฮช คลาร์ค (Joseph F. Callahan and Leonard H. Clark 1977 : 318-323) ได้เน้นความสำคัญของสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ของครูดังนี้

1. การวางแผนการเรียนการสอน
2. การกระตุ้นความสนใจและความคมให้เกิดวินัยในการเรียน
3. การอธิบายความคิด ตั้งคำถาม และฝึกทักษะนักเรียน
4. การจัดให้มีการอภิปรายและการเรียนกลุ่มย่อย
5. การสอน เสริมแก่นักเรียน เป็นรายบุคคล
6. การวัดและการประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ
7. การสร้างและใช้สื่อการสอน
8. การเป็นครูอาชีพ เช่น การวิเคราะห์การสอน การประเมินผล เทคนิคการสอน

และค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอน

จรรยา คุณย์ (2520 : 5) พิจารณาว่า ครูสังคมศึกษาที่ดีต้องมีสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ

4 ด้านดังนี้

1. สมรรถภาพส่วนบุคคล
  - 1.1 มีจรรยาครูสูง สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
  - 1.2 เอาใจใส่ เห็นความสำคัญ และอุทิศเวลาให้นักเรียน
  - 1.3 มีความเชื่อในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย ซื่อสัตย์ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
  - 1.4 สามารถใช้ภาษาได้คล่องแคล่วและเหมาะสมกับกาลเทศะ
  - 1.5 ประเมินผลพฤติกรรมทางการสอนของตนเองได้
2. สมรรถภาพทางวิชาการ มีประสบการณ์ทางการวิจัย สามารถในการแก้ปัญหา มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม ตลอดจนความคิดรวบยอดและข้อสรุปทางสังคมศาสตร์
3. สมรรถภาพทางวิชาชีพ สามารถใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี ตลอดจนใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนสังคมศึกษา สามารถใช้อุปกรณ์การสอน เทคนิคการวัดและการประเมินผลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถให้คำแนะนำชี้แจงนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สมรรถภาพเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านปรัชญา คนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ตลอดจนทักษะในการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

โดโรธี เมคเคลิว์ เฟรเซอร์และเอดิธ เวสต์ (Dorothy McClure Fraser and Edith West 1961 : 3-8) เน้นถึงสมรรถภาพของครูสังคัมศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

1. เข้าใจพัฒนาการของเด็กและจิตวิทยาการเรียนรู้
2. เข้าใจธรรมชาติและขอบข่ายทางสังคัมศาสตร์ สามารถใช้เอกสารอ้างอิงทางสังคัมศาสตร์ประกอบการสอนได้
3. สามารถใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ แบบ แยกแยะจุดประสงค์การสอน แล้วเลือกเนื้อหาและวิธีสอนสอดคล้อง
4. สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

เลียวนาร์ด เอส เคนเวอร์ธีย์ (Leonard S. Kenworthy 1973 : 351-352) ได้กล่าวสรุปสมรรถภาพของครูสังคัมศึกษาว่า จะต้องเป็นผู้รอบรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง ให้ความสนใจนักเรียนทุกคน และสนใจสังคัม มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น และต้องมีความสามารถที่จะกระตุ้นให้ผู้อื่นมีความกระตือรือร้นด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครู

สุวรรณ เนตยากร (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบ เขตหน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบ เขตหน้าที่ และบุคลิกลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบปลายเปิด โดยครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวด คือความรู้ของครู ทักษะในการสอน ลักษณะที่พึงปรารถนา และหน้าที่การงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายจำนวน 230 คน ผู้ปกครองนักเรียนอีก 230 คน เฉพาะในกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มตัวอย่างแบบธรรมชา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านความรู้ของครู ด้านการสอน หน้าที่การงาน และลักษณะที่พึงปรารถนา ซึ่งประกอบด้วย การมีหน้าตาเรียบร้อย แต่งกายและบุคลิกภาพ รู้จักควบคุมอารมณ์ เสียงดังชัดเจนน และได้ให้ข้อเสนอแนะลักษณะครูที่ดีไว้ว่า ควรเป็นผู้มีความยุติธรรม ตั้งใจสอน และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

เจดีย์ว บุรีภักดี และคณะ (2620) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของครูที่ดี" โดยใช้การวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะครูที่ดี ซึ่งเป็นที่ปรารถนาในสังคมไทย จากกลุ่มตัวอย่าง 6 ประเภทคือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบปลายเปิด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าโคลสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มมีความเห็น เป็น เอกฉันท์ เกี่ยวกับความสำคัญของครูว่าเกิดจากการสอนให้นักเรียนมีความรู้ รองลงไปคือด้านความประพฤติ ครูจะ เป็นผู้กำหนดอนาคตของชาติ ดังนั้นครูจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงและความอยู่รอดของชาติ
2. กลุ่มตัวอย่างประชากรมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หน้าที่ที่จำเป็นที่สุดของครูคือการสอนและอบรมนักเรียนให้มีความประพฤติดี รองลงมาคือ หน้าที่ธุรการ การแนะแนว การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การดูแลอาคารสถานที่ และทำความเข้าใจเด็กตามลำดับ
3. โดยทั่วไปกลุ่มตัวอย่างประชากรเห็นว่า ครูที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ มีคุณธรรมและความประพฤติดี ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน สามารถใช้ภาษาสื่อสาร ทั้งในการสอนและติดต่อกับผู้อื่น ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ
4. โดยทั่วไปกลุ่มตัวอย่างประชากรเห็นว่า ครูที่มีลักษณะไม่น่าพึงใจคือ ขาดความรับผิดชอบ การเป็นคนเจ้าอารมณ์ ขาดความยุติธรรม เห็นแก่ตัว และประจบสอพลอ ตามลำดับ

น้อมจิตต์ ชูสุวรรณ (2622) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าครูสังคมศึกษาของไทยควรมีคุณธรรมนิยมในด้านใดบ้าง และเปรียบเทียบลักษณะคุณธรรมนิยมในทัศนะของนักการศึกษากับบุคคลทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษาซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า การจัดลำดับความสำคัญ และแบบปลายเปิดกับกลุ่มตัวอย่างประชากร มี 2 ประเภทคือ นักการศึกษา 200 คน บุคคลทั่วไป 200 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นพวก วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิม เลขคณิต ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และ เปรียบเทียบความคิดเห็นของตัวอย่างประชากร 2 กลุ่ม โดยหาค่าอัตราส่วนวิกฤต (Z-test)

ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษาดำเนินความเห็นของนักการศึกษาและบุคคลทั่วไปควรจะมีคุณธรรมนิยมทั้ง 4 หมวดคือ

1. จริยธรรม คือความประพฤติต่าง ๆ
2. คุณธรรมของครู คือธรรมที่ครูพึงยึดถือ อันเป็นการ เอื้อประโยชน์ต่อหน้าที่ครู
3. ทศนคติที่ดีต่อการเป็นครู คือความรู้รักในทางที่ดี และการยอมรับในความ เป็นครู
4. น้ำใจครู คือพลังที่ก่อให้เกิดการทำหน้าที่ครูได้อย่าง เต็มภาคภูมิ

อ้อยา ทาญคำรุงกุล (2523) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ความคิด เห็น เกี่ยวกับสมรรถภาพครูสังคัมศึกษา" มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูสังคัมศึกษา และศึกษาความคิด เห็นที่มีต่อสมรรถภาพครูสังคัมศึกษาของผู้ผลิตครูสังคัมศึกษา -ผู้ใช้ครูสังคัมศึกษา และผู้ประเมินครูสังคัมศึกษา ตลอดจนเปรียบเทียบความคิด เห็นที่มีต่อสมรรถภาพครูสังคัมศึกษาระหว่างผู้ผลิตกับผู้ใช้ และศึกษานิเทศก์กับครูสังคัมศึกษา ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างประชากรแบบแบ่ง เป็นพวก คือกลุ่มผู้ผลิตครู และครูสังคัมศึกษา ซึ่งได้แก่อาจารย์ที่ทำงานในค้ำานการสอนสังคัมศึกษาจากสถาบันฝึกหัดครูทั้งในระดับวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย จำนวน 50 คน กลุ่มผู้ใช้ซึ่งได้แก่ผู้บริหารประกอบด้วย อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ หัวหน้าหมวดวิชาสังคัมศึกษา จำนวน 100 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เฉพาะในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน และกลุ่มผู้ประเมินและติดตามผล ซึ่งแบ่ง เป็นศึกษานิเทศก์จากหน่วยศึกษานิเทศก์เขต และจังหวัดทั่วประเทศ 50 คน และครูสังคัมศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 100 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิด เห็น เกี่ยวกับสมรรถภาพครูสังคัมศึกษาที่สร้างขึ้น เอง เป็น เครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม คำมีขนิม เลขคณิต ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิด เห็นของตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มและ เปรียบ เที่ยบความคิด เห็นของ ผู้ผลิตกับผู้ใช้ และศึกษานิเทศก์กับครูสังคัมศึกษา โดยทดสอบค่า t

ผลของการวิจัยพบว่า

1. เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ผู้ผลิต ผู้ใช้ และผู้ประเมินผล มีความคิด เห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพครูสังคัมศึกษาในระดับมากกว่า ครูสังคัมศึกษาควรมีสมรรถภาพทั้ง 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ ด้านการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์

2. การ เปรียบ เที่ยบความคิด เห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรในแต่ละสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผู้ผลิตกับผู้ใช้ มีความคิด เห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ในความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การนำความรู้ไปบริการชุมชน การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ความสามารถในการเขียนและใช้แผนการสอน ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การใช้เทคนิคในการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล

การเรียนการสอน

สำหรับศึกษานิเทศก์กับครูสังคัมศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในเรื่องการมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การนำความรู้ไปบริการชุมชน ความก้าวหน้าทางวิชาการ การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ความเป็นครูที่ดี ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การใช้เทคนิคในการสอน การผลิต และการใช้สื่อการสอน การใช้จิตวิทยาในการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

วรรณคดีที่เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอน

แนวปฏิบัติสำหรับนิสิตฝึกสอน

ในขณะฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นิสิตฝึกสอนนอกจากมีบทบาทเสมือนครูคนหนึ่ง ในโรงเรียน ยังมีบทบาทเป็นตัวแทนของสถาบันอีกด้วย คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2526 : 6) จึงได้วางแนวปฏิบัติของนิสิตไว้ดังนี้

1. สำนึกในความเป็นนิสิตครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการรักษาชื่อเสียงและ เสริมสร้าง เกียรติคุณของสถาบัน
2. ศึกษาและปฏิบัติตามระเบียบของข้าราชการครูและกฎ กติกาของสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพและคณะครูศาสตร์
3. มีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่ออาจารย์นิเทศก์ ผู้ร่วมงาน นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ตลอดจนเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่เปิดเผย เรื่องที่พึงปกปิดของโรงเรียนและผู้ร่วมงาน
4. มีความประพฤติดี พุคจาสุภาพ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ แต่งกาย เรียบร้อยและวางตนเหมาะสมกับกาละ เทศะ เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน
5. มีใจกว้าง ยินดีรับฟังคำติชมของอาจารย์นิเทศก์ พร้อมทั้งจะปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ และมีน้ำใจร่วมทำงานต่าง ๆ นอกเหนือจากการสอน ตามที่โรงเรียนฝึกสอนมอบหมายให้ด้วยความรับผิดชอบ เสมือนกับ เป็นครูคนหนึ่งของสถาบันนั้น
6. ศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิดความแม่นยำใน เนื้อหาวิชาที่สอน ทำบันทึก เตรียมการสอน เรียบร้อยและนำเสนออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน เพื่อตรวจและแก้ไขให้ดีขึ้น ตลอดจนวางแผนการสอนอย่างรัดกุมร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ และปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อให้การปฏิบัติงานบังเกิดผลตามความมุ่งหมาย

7. สอนด้วยความตั้งใจจริง เข้าสอนตรงเวลา ไม่ล่าช้า ขาด หรือสายโดยไม่จำเป็น จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ให้เป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนการสอนอย่างยุติธรรม ไม่มีอคติต่อนักเรียน เป็นรายบุคคล

8. สนใจในปัญหาของนักเรียน ให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม และศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อช่วยให้เข้าใจนักเรียน เป็นรายบุคคล อันจะเป็นประโยชน์ในการ เสริมสร้างให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางสติปัญญา ค่านิยม และสังคม

9. ให้คำแนะนำและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามสมควร

10. ศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนออกไปฝึกสอน และปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น ตลอดจน เป็นผู้รู้และผู้ร่วมงานในกิจกรรมของชุมชนในโอกาสอันเหมาะสม

11. เอาใจใส่ดูแลสุขภาพอนามัยของตนและแนะนำให้นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี

12. ประเมินผลพัฒนาการของตนเองด้วยใจ เป็นธรรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงพฤติกรรมทางการสอนและบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับการ เป็นครูที่ดีในอนาคต

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2521 : 79) ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติแก่นิสิตฝึกสอนสรุปได้ดังนี้

1. สร้างทัศนคติและสร้างพฤติกรรมของตนตามแบบอย่างครูอาชีพ
2. ปฏิบัติตนตามกฎหมายที่วางไว้
3. มีความยุติธรรม มีเหตุผล และมีความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน
4. พยายามทำความรู้จักคุ้นเคยกับนักเรียนในโรงเรียน รู้จักหน้า ชื่อ ประวัติ และ

ปัญหาของนักเรียน

5. ทำตัวให้คุ้นเคยกับสภาพของโรงเรียน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียน
6. ทำงานอย่างหนักและ เรียนรู้ทุกอย่าง เท่าที่จะทำได้ในช่วงระยะเวลาที่ฝึกสอน
7. สามารถใช้และเขียนภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
8. มีความกระตือรือร้น เป็นกันเอง และเต็มใจที่จะช่วยครูทุกคนในโรงเรียน

อบรม สนิทभाव และ กุญชลี องค์ศิริพร (2525 : 9) ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. มีความสนใจและรู้จักสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา
2. รู้จักศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและสนใจซักถามปัญหาอยู่เสมอ เพื่อใช้ปรับปรุง

การเรียนการสอนและแก้ปัญหาอย่างฉลาด

3. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ช่วยดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาดของห้องเรียน โรงเรียน และนักเรียน
4. มีความสุขุมเยือกเย็น เป็นผู้มีความเมตตาต่อนักเรียนและผู้อื่น
5. รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เช่น ไม่ขาด ลา มาสาย โดยไม่จำเป็น
6. มีความประพฤติเรียบร้อย วางตัวได้เหมาะสม อยู่ในระเบียบแบบแผนที่ดีของโรงเรียน และชุมชน
7. ตั้งใจสอนและทำบันทึกการสอนอย่างคึกก่อนทำการสอนทุกครั้ง
8. ไม่นินทาหรือเปิดเผยเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่สมควรของโรงเรียน
9. รู้จักเลือกทำและเลือกใช้อุปกรณ์การสอน
10. มีปฏิภาณและความสามารถในการตัดสินใจ
11. มีความสามารถในการปกครองชั้น
12. สร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียนฝึกสอน

วิลเลียม เอ. เบนนี่ (William A. Bennie 1972 : 194-197) ได้เสนอแนะ

แนวปฏิบัติแก่นิสิตฝึกสอนสรุปได้ดังนี้

1. ควรแต่งกายให้เรียบร้อย เหมาะสมกับการ เป็นครู และควรปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดี
2. ศึกษากฎและระเบียบต่าง ๆ ในโรงเรียนที่ฝึกสอน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
3. พร้อมทั้งจะทำงานอย่างหนัก เพื่อเรียนรู้ทุกอย่างในระหว่างที่ฝึกสอน
4. สนใจและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ฝึกสอน
5. เข้าประชุมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รับฟังความคิดเห็น และคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ในฐานะที่มีประสบการณ์และความรอบรู้ในเรื่องกฎและระเบียบมากกว่านิสิตฝึกสอน
6. ตรงต่อเวลาทั้งในการ เข้าสอนนักเรียนและการประชุมที่โรงเรียนจัดขึ้น
7. แสดงออกถึงความตั้งใจและความคิดริเริ่มให้อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนได้ทราบ
8. ให้ความสนใจดูแลความประพฤติของนักเรียนอย่างทั่วถึง เพราะหากนักเรียนมีความประพฤติเสื่อมเสีย ย่อมมีผลกระทบมาถึงนิสิตฝึกสอนด้วย
9. พยายามรักษาความสัมพันธ์และปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น

ผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และนักเรียน

10. ศึกษาแนวปฏิบัติจากอาจารย์นิเทศก์และนำมาปรับปรุงให้ดีและเหมาะสมกับตนเอง แต่ไม่ควรเลียนแบบลักษณะ ท่าทาง บุคลิกลักษณะทุกอย่างจากอาจารย์นิเทศก์ เพราะบุคลิกลักษณะ เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล บุคลิกลักษณะบางอย่างที่เหมาะสมกับอาจารย์นิเทศก์ อาจไม่เหมาะสม กับนิสิตฝึกสอน

11. ยอมรับความผิดพลาดของตนที่อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างฝึกสอน และพยายามแก้ไข ข้อผิดพลาดโดยปรึกษาอาจารย์นิเทศก์

✓ 12. ในระหว่างฝึกสอน หากไม่จำเป็นไม่ควรลงทะเลียนเรียนวิชาอื่นในวิทยาลัย ทั้งนี้ เพราะงานฝึกสอน เป็นงานที่หนัก, ใช้เวลามาก และต้องเตรียมการสอนให้พร้อมอยู่เสมอ เพื่อให้ การฝึกสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

หน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอน

การฝึกสอนหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตจะประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หาก นิสิตฝึกสอนได้ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนที่พึงมีต่อสถาบันและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และพยายามปฏิบัติตนในวิถีทางที่จะสร้าง เสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกันในทุก ๆ ด้าน

1. หน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนต่อโรงเรียนฝึกสอน

คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2526 : 7) ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบ ของนิสิตฝึกสอนต่อโรงเรียนฝึกสอนดังนี้

1. เคารพและปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียน การไม่เห็นด้วยกับนโยบายอย่างหนึ่ง อย่างใดควรแสดงออกอย่างนักวิชาชีพ และไม่ขัดต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน
2. หลีกเลี่ยงการนินทาว่าร้ายนักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียน
3. แต่งกายและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบของโรงเรียน
4. ร่วมรับผิดชอบต่อทรัพย์สินและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. ร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่นเดียวกับครูคนหนึ่ง
6. สร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรทุกคนในโรงเรียนอย่างจริงจัง และสุภาพ

ประเทิน มหาวินธ์ (2522 : 13) ได้เน้นถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอน ต่อโรงเรียนฝึกสอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจถึงระเบียบ แบบแผน กฎข้อบังคับตลอดจนความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน

2. เคารพและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและของโรงเรียน
3. สอนและปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนจนสุดความสามารถ
4. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. ยอมรับสภาพที่ไม่เหมือนกันของแต่ละโรงเรียน
6. สร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

ลอเรตตา ไบเออร์ และ อลิซาเบท ไอริช (Loretta Byers and Elizabeth Irish 1961 : 4-5) ได้กล่าวถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนที่มีต่อโรงเรียนสรุปได้ดังนี้คือ

1. ศึกษาระเบียบแบบแผน นโยบายของโรงเรียน และปฏิบัติตามกฎระเบียบนั้น
2. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในทุกโอกาส ตลอดจนสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากรทุกคนในโรงเรียน
3. มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน
4. ไม่วิพากษ์วิจารณ์ หรือกล่าวร้ายนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน

โฮเวิร์ด ที แมทเชลเดอร์ และ มอริส แมคกลาสสัน (Howard T. Batchelder and Maurice McGlasson 1964 : 24-25) ได้เสนอแนะว่านิสิตควรมีหน้าที่รับผิดชอบต่อโรงเรียน โดยพยายามทำตนให้คุ้นเคยกับสภาพโรงเรียนให้มากที่สุด เรียนรู้เรื่องราวของโรงเรียน รู้จักสถานที่สำคัญในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว และห้องพักครู ฯลฯ พยายามพบปะพูดคุยกับบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน เพื่อจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบการบริหาร โปรแกรมการเรียนการสอน ปรัชญา ตลอดจนปัญหาของโรงเรียน

2. หน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนต่อผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีอำนาจและความรับผิดชอบสูงสุดของโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้ความสะดวกทุก ๆ ด้านแก่นิสิตฝึกสอนขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและนิสิตฝึกสอนมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้นิสิตฝึกสอน

ประสบความสำเร็จในการฝึกสอน ดังนั้นนิสิตฝึกสอนจึงควรปฏิบัติตนต่อผู้บริหารโรงเรียนดังต่อไปนี้
คือ

1. รายงานตัวต่อผู้บริหารตามระเบียบในวัน เริ่มต้นการออกฝึกสอน
2. ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจจากผู้บริหารในเรื่องการจัดและบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียน
3. เชิญผู้บริหารดูการฝึกสอน เพื่อ เป็นแนวทาง ได้ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
4. เต็มใจให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับงานหรืองานอื่น เรืองของโรงเรียน
5. เมื่อการฝึกสอนสิ้นสุดลง นิสิตฝึกสอนทุกคนควรแสดงความขอบคุณผู้บริหารที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ 2523 : 19, มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ 2520 : 16)

อบรม สันติบาล และ กฤษณี องค์กรีพร (2525 : 7) ได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า นิสิตฝึกสอนควรปรึกษาหารือในเรื่องกิจกรรมของโรงเรียน และก่อนการฝึกสอนสิ้นสุดลง ควรจะเรียนให้ผู้บริหารทราบ เพื่อจะจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกับครูในโรงเรียน เพื่อมอบหมายงานให้ครูประจำการต่อไป

3. หน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนต่ออาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์จะไป เยี่ยม เยียนและนิเทศก์การฝึกสอนของนิสิต เป็นครั้งคราว ในการนี้ อาจารย์นิเทศก์จะให้คำปรึกษา แนะนำ และอภิปรายปัญหาพร้อมกับนิสิตและอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของนิสิต เนื่องจากอาจารย์นิเทศก์มีเวลาจำกัดในการไปนิเทศก์ที่โรงเรียน ดังนั้นนิสิตจึงต้องทำตัวให้พร้อมที่จะรับการนิเทศจากอาจารย์ เพื่อให้ เกิดประโยชน์แก่การฝึกสอนของตนให้มากที่สุด และถือ เป็นหน้าที่ต้องปฏิบัติต่ออาจารย์นิเทศก์ดังต่อไปนี้

1. มอบตารางสอนและตารางปฏิบัติงานให้อาจารย์นิเทศก์ภายในสัปดาห์แรกที่นิสิตฝึกสอนไปประจำ และหากมีการเปลี่ยนแปลงตารางสอนก็ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าหรือโดยด่วนที่สุด
2. ทำบันทึก เตรียมการสอนให้พร้อม เพื่ออาจารย์นิเทศก์จะได้ตรวจและแนะนำทุกครั้งที่ไปนิเทศก์การสอน

3. เมื่อนิสิตฝึกสอนมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นควรรีบแจ้งให้อาจารย์นิเทศก์ทราบอย่างตรงไปตรงมาและจริงใจ เพื่อขอรับคำแนะนำและความช่วยเหลือทันที

4. เข้าร่วมประชุมร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ทุกครั้งตามที่คณะกรรมการกำหนดนัดหมาย

5. อำนวยความสะดวกแก่อาจารย์นิเทศก์ที่มีเทศการสอนนิสิตสาขาวิชาอื่น

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ 2526 : 8)

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 177) ได้เสนอแนะหลักปฏิบัติของนิสิตฝึกสอนต่ออาจารย์นิเทศก์ไว้ดังนี้

1. ยินดีรับฟังความคิดเห็น คำแนะนำติชมของอาจารย์นิเทศก์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

2. เตรียมบันทึกการสอนไว้ให้อาจารย์นิเทศก์ตรวจก่อนสอนทุกครั้ง

3. เคารพให้เกียรติและยกย่องอาจารย์นิเทศก์

ประเทิน มหาพันธ์ (2522 : 13) กล่าวถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ของนิสิตฝึกสอนต่ออาจารย์นิเทศก์ สรุปได้ดังนี้

1. ส่งบันทึกการสอนให้อาจารย์นิเทศก์ตรวจ

2. เข้าร่วมประชุมกับอาจารย์นิเทศก์ เพื่อปรึกษาปัญหาตลอดจนแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการฝึกสอนของนิสิต

3. วางแผนการสอนร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ในบางวิชา

4. เชิญอาจารย์นิเทศก์เข้าร่วมในกิจกรรมที่ตนจัดขึ้น เมื่อมีโอกาส เช่น การไป

ศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาพูด เป็นต้น

4. หน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนต่ออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนกับนิสิตฝึกสอน เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นิสิตฝึกสอนประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่ช่วยดูแล เอาใจใส่ แนะนำเกี่ยวกับการสอนของนิสิตอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา (Barbara S. Lipke 1979 : 31) จากผลการวิจัยหลายฉบับ เช่น งานวิจัยของ นาคยาภัทรแสงไทย (2518) ทิศวง ธรรมพันทา (2519) และ วราภรณ์ ปะทะยศ (2522) พบว่า

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การฝึกสอนเกิดปัญหา คือการขาดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนกับนิสิตฝึกสอน ดังนั้น เพื่อช่วยให้นิสิตสามารถป้องกันปัญหาดังกล่าว คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2526 : 7-8) จึงได้เสนอแนะนิสิตฝึกสอนให้ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนดังนี้

1. แสดงความตั้งใจจริงที่จะ เรียนรู้วิธีการทำงาน เอาใจใส่ในการสอน และให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ
2. วางแผนงานอย่างมีระบบร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
3. ยินดีรับฟังความคิดเห็น คำแนะนำ ดิชมจากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
4. เตรียมตัวให้พร้อมทางด้านวิชาการและ เทคนิคการสอนโดยการขอคำปรึกษาจาก อาจารย์นิเทศก์ก่อนทำการสอนในชั้น
5. พึงสำนึกว่าห้อง เรียนที่ตนฝึกปฏิบัติงานนั้นอยู่ในความรับผิดชอบสูงสุดของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นิสิตควรปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับอาจารย์นิเทศก์
6. ตรงต่อเวลาในการสอนและรักษา เวลานั้นดหมายกับอาจารย์นิเทศก์อย่างเคร่งครัด
7. มีสัมมาคารวะต่ออาจารย์นิเทศก์ในฐานะผู้มีอาวุโสและมีประสบการณ์ในวิชาชีพสูงกว่าตน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน (2522 : 13) ได้สรุปหน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนต่ออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ไว้ดังต่อไปนี้

1. ปรึกษาหารือ เรื่องกฎระ เบียบของชั้นและรายละเอียด เกี่ยวกับนักเรียนที่สอน
2. ส่งบันทึกการสอน ขอคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
3. ช่วยงานประจำชั้นเท่าที่สามารถและ เห็นสมควรช่วยได้
4. วางแผนร่วมกันทั้งในการจัดการ เรียนการสอน และการจัดกิจกรรมบางอย่าง เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น
5. ควรสอบถามถึงผลการสอนของคนพร้อมทั้งขอคำแนะนำ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข
6. ควรรายงานพฤติกรรมของนักเรียนบางคนให้อาจารย์นิเทศก์ได้ทราบ

ลอเรตตา ไบเออร์ และ อลิซาเบท ไอริช (Loretta Byers and Elizabeth Irish 1964 : 5-6) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

ไว้ดังนี้

1. ควรสร้างสัมพันธ์อันดีกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน หากมีปัญหาใด ๆ เกี่ยวกับการฝึกสอน การปกครองชั้น ควรปรึกษาอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
2. ยินดีรับฟังความคิดเห็นและคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน
3. ควรรายงานพฤติกรรม ตลอดจนความก้าวหน้าของนักเรียนให้อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนได้ทราบ
4. ควรตรงต่อเวลาในการฝึกสอน และรักษาเวลานัดหมายกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

จิม จอห์นสัน และ เพอร์รี่ ฟลอยด์ (Jim Johnson and Perry Floyed 1968 : 412-413) ได้แสดงความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกสอนควรยอมรับความคิดเห็น และคำวิพากษ์วิจารณ์ของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน เพราะจะช่วยให้นิสิตฝึกสอนได้รู้ถึงข้อดีและข้อบกพร่องของตน และสามารถนำความรู้ที่นำมาวิเคราะห์ปรับปรุงการฝึกสอนให้ดีขึ้น

5. หน้าที่และความรับผิดชอบของนิสิตฝึกสอนคือนักเรียน

อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการฝึกสอน เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากการฝึกสอนของนิสิต พฤติกรรมและผลการเรียนของนักเรียนมิได้เป็น เครื่องชี้บ่งให้เห็นความสามารถของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นประสิทธิภาพของนิสิตฝึกสอนว่ามีมากน้อยเพียงไรด้วย นิสิตฝึกสอนจึงต้องตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อนักเรียน ในเรื่องนี้คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2526 : 8-19, 2523 : 20-21) ได้แนะนำปฏิบัติต่อนักเรียนสำหรับนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. ปฏิบัติตน เช่นครูคนหนึ่งของสถาบัน วางคนให้เป็นที่ยับยั้ง รักใคร่ และเลื่อมใส ทั้งทางด้านวิชาการและบุคลิกภาพ
2. พยายามรู้จักนักเรียนที่ตนสอนอย่างทั่วถึง ทั้งในด้านบุคลิกภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนด้วยความเอาใจใส่ ทั้งในและนอกห้องเรียน
4. พยายามแสดงให้เห็นนักเรียนเห็นความสามารถในการเป็นผู้นำ
5. เตรียมการสอนให้ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด

6. รักษาความลับของนักเรียนทุกคน และช่วยแนะแนวทางในการแก้ปัญหาแก่นักเรียน ด้วยความเต็มใจและจริงใจ

7. ให้ความยุติธรรมและ เมตตาปราณีแก่นักเรียนทุกคน

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 28) ได้สรุปถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของ นิสิตฝึกสอนต่อนักเรียนไว้ดังนี้

1. วางตัวเป็นผู้ใหญ่ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น มีศีลธรรม มีวัฒนธรรม มีมารยาท มีความขยันหมั่นเพียร ตรงต่อเวลา ฯลฯ
2. เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ ให้ความเห็นอกเห็นใจนักเรียนตามสมควร
3. กระตือรือร้นในการเตรียมการสอน
4. เข้าใจพัฒนาการของนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
5. ให้ความ เป็นธรรมแก่นักเรียนทุกคน ตัดสินพฤติกรรมของนักเรียนด้วยความรอบคอบ และมีเหตุผล อาศัยข้อมูล มิใช่แรงยั่วยุหรือโมโหะจริต
6. อย่างพยายามยึดเยียดสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาให้แก่ นักเรียน เช่น ทำให้นักเรียน เป็นตัวตลก

สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2524 : 8-9) ได้เสนอแนะนิสิตฝึกสอนถึงวิธีสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. รักษาความลับของนักเรียน
2. สนใจ เอาใจใส่ และแสวงหาความรู้เกี่ยวกับนักเรียนอยู่เสมอ
3. วางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้นักเรียนเคารพนับถือ
4. มีความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคน
5. ควรหลีกเลี่ยงการยึดเยียดทัศนคติทางศาสนาและการ เมืองของตนให้แก่ นักเรียน

เจริญผล สุวรรณโชติ (2524 : 182-184) ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่นิสิตฝึกสอนในการ ปฏิบัติต่อนักเรียน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พยายามทำความรู้จักคุ้นเคยกับนักเรียนให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น รู้จักหน้า รู้จักชื่อ ความเป็นมา ตลอดจนปัญหาของนักเรียน

2. มีความยุติธรรม มีเหตุผล และมีความ เป็นกันเองกับนัก เรียนทุกคนในชั้น เรียน
3. จูงใจนักเรียนให้รับผิดชอบในงานที่ตนได้รับมอบหมาย ยกย่องชมเชย เมื่อนัก เรียนทำดี
4. ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคน รู้จักวิธีสอนนักเรียน เป็นรายบุคคล
5. พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอน เพื่อความก้าวหน้าของนักเรียน

ไฮเวิร์ด ที เบทเชลเดอร์ และ มอริส แมคกลาสสัน (Howard T. Batchelder and Maurice McGlasson 1964 : 27) เสนอแนะวิธีสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ควรจดจำชื่อ เรื่องราว ความสนใจ และความสามารถของนักเรียนที่ตนฝึกสอน
2. ควรทำแผนผังที่นั่งของนักเรียนในห้อง
3. สังเกตพฤติกรรมและลักษณะ เฉพาะของนักเรียนแต่ละคน
4. ศึกษานักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาจดูจากสมุดประจำตัว หรือสอบถาม

จากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

การเตรียมการสอนของนิสิตฝึกสอน

การเตรียมการสอน เป็นหัวใจของการสอน เพราะจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นิสิตฝึกสอนควร เตรียมการสอนก่อนที่จะสอนทุกครั้ง เพราะการเตรียมการสอน เป็น เครื่องควบคุมให้การดำเนินการสอนจริง เป็นไปตามลำดับและสภาพการณ์ที่ควรจะเป็น ครูที่มีปฏิภาณดีและมีความชำนาญในการสอนมาก อาจจะดำเนินการสอนได้ดีโดยมิต้อง เตรียมการสอน แต่ถ้าครูผู้นั้นได้เตรียมการสอนให้พร้อมด้วยแล้ว ก็จะทำให้การดำเนินการเรียนการสอนดีขึ้นอีกเป็นทวีคูณ นอกจากนี้การเตรียมการสอนยังช่วยทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนของตนไม่ประหม่าตกใจ เป็นการช่วยให้ครูมีบุคลิกภาพดีขึ้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ 2523 : 29)

การเตรียมการสอนควรเริ่มจากการศึกษาหาความรู้จากตำรา เอกสารอื่น ๆ ประกอบการสอน รู้จักการอ่านเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำไปใช้สอนให้เกิดความรู้จักกว้างขวางเพิ่มมากกว่าที่มีอยู่ในหนังสือเรียน นิสิตฝึกสอนจะต้องทราบถึงความสัมพันธ์ของบทเรียนกับ เนื้อเรื่องที่ได้สอนไปแล้ว และ เนื้อเรื่องที่สอนต่อไป ควรวางแผนเตรียมคำถามต่าง ๆ เพื่อทดสอบความรู้ของนักเรียน เตรียมกิจกรรมและอุปกรณ์เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความ เข้าใจในบทเรียนให้มากที่สุด (นพพร พานิชสุข 2521 : 14, ระวีวรรณ ศรีศรีรามศรี 2522 : 143)

นักการศึกษาได้เสนอแนะนิสิตฝึกสอน เกี่ยวกับการ เตรียมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมควรชัดเจน สามารถสังเกตและวัดได้ ตลอดจนสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา

2. การเตรียมเนื้อหาของบทเรียน เป็นไปอย่างถูกต้อง เรียงลำดับแนวคิดอย่างมีขั้นตอน เหมาะสมกับระดับชั้นและ เวลาเรียนที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของ บทเรียนที่กำหนดไว้

3. การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน มีลำดับต่อเนื่อง น่าสนใจและ เหมาะสมกับ เวลา เนื้อหา ผู้เรียน และสภาพห้องเรียน

4. การเตรียมสื่อการสอนควรให้เหมาะสมกับบทเรียน ผู้เรียน สภาพห้องเรียน ตลอดจนแสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้สอน

5. การเตรียมประเมินผล ควรตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ มีวิธีการเหมาะสมและชัดเจน ตลอดจนครอบคลุม เรื่องที่สอนทั้งหมด

6. การบันทึกการสอนควรมีระเบียบเรียบร้อย ส่งตามกำหนดเวลาและรูปแบบถูกต้อง

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ 2526 : 6, 13)

การเตรียมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพนี้ จะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ผู้สอนทราบถึงเนื้อหา กิจกรรม และอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน ทำให้สามารถเตรียมการได้ล่วงหน้า เมื่อมีปัญหาใดก็สามารถแก้ไขก่อน เข้าสอนในชั้นเรียน

2. ทำให้สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน และดำเนินการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ทั้งยังสามารถวัดผลการสอนตามจุดมุ่งหมายนั้นได้ด้วย

3. หากมีผู้สอนหลายคนร่วมกันสอน เป็นคณะ จะทำให้ผู้ร่วมคณะได้สามารถทราบถึงรายละเอียดของการสอนได้ทั่วถึงกันทุกคน สามารถดำเนินการสอนร่วมกันได้โดยราบรื่น

(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน 2521 : 37)

การดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอน

ในการฝึกปฏิบัติการสอนในห้องเรียน นิสิตฝึกสอนควรมีความสามารถในการดำเนินการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523 : 46-47, 2526 : 14-15) ได้เสนอแนะแนวทางการดำเนินการสอนที่มีประสิทธิภาพแก่นิสิตฝึกสอน สรุปได้ดังนี้

1. มีวิธีนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ สอดคล้องและสัมพันธ์กับ เรื่องที่สอนและประสบการณ์ของนักเรียน ลำดับขั้นของการนำเข้าสู่บทเรียนต่อเนื่อง รัดกุม เร้าให้เกิดความสนใจ เหมาะกับระดับชั้นและ เวลา
2. เลือกวิธีสอนได้เหมาะสมกับ เนื้อหา จุดประสงค์ของการเรียนรู้ และวัยของนักเรียน
3. อธิบายและเล่า เรื่องโดยใช้ภาษาถูกต้อง เข้าใจง่าย มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง
4. ให้คำแนะนำหรือข้อ เสนอแนะ เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ
5. ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้หรือค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีระบบ
6. ยกตัวอย่างตรงกับ เนื้อหาที่สอน เหมาะสมกับระดับชั้นและสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
7. สอน เนื้อหาได้ถูกต้องและครบถ้วนทุกการสอน
8. การใช้คำถามควร เป็นคำถามที่ตรงประเด็น ถามทั้งทั้งชั้น ตลอดจนกระตุ้นให้นักเรียนตอบและแสดงความคิดเห็น
9. เลือกกิจกรรมได้สอดคล้องกับ เนื้อหาและสภาพชั้นเรียน
10. ลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี นำไปสู่การสรุปบทเรียนได้
11. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
12. จัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
13. การปกครองชั้นเรียน ไม่ควรให้เสรีภาพแก่นักเรียนจนเกินไป เพราะอาจเป็นปัญหาในขณะเดียวกันก็ไม่ควรเข้มงวดเกินกว่าเหตุ เพราะอาจทำให้นักเรียนแสดงปฏิกิริยารุนแรงได้ นอกจากนี้ควรที่จะศึกษาประวัติ ความเป็นอยู่ที่บ้าน สภาพแวดล้อม รวมทั้งสัมฤทธิ์ผลในการเรียน เพื่อให้เข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น

วิทยาลัยครูสวนสุนันทา (2521 : 43-44) ได้เสนอแนะนิสิตฝึกสอน เกี่ยวกับการดำเนินการสอนดังต่อไปนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียนสอดคล้องกับ เนื้อหาที่จะสอน
2. ใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชาและนักเรียน
3. สอนได้ตรงบันทึกการสอน
4. ใช้ภาษาง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ ให้เหมาะกับวัยและชั้นของนักเรียน
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปราย ชักถามในขณะสอน
6. โยงบทเรียนให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง
7. ควรใช้คำถามที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ ใช้คำถาม เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิด
8. ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ใช้การสังเกต อธิบาย คาดคะเน มีความสนใจและกระตือรือร้น

9. ควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เป็นหมู่คณะ
10. กระตุ้นให้นักเรียนสร้างความคิดรวบยอดโดยครู เป็นผู้ช่วยเหลือ
11. ใช้หลักประชาธิปไตยในห้องเรียน เช่น ให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม
12. สร้างแรงจูงใจในการเรียน ใช้เทคนิคการให้รางวัล ลงโทษได้เหมาะสมกับเหตุการณ์

สมบัติ แสงรุ่งเรือง และ ประถม แสงสว่าง (2521 : 15-16, 73-75) ได้สรุปถึงวิธีดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. มีวิธีนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ
  2. สอนเนื้อหาได้ถูกต้องแม่นยำ ไม่สอนตามคิด และคำนิยามที่ขัดกับหลักของสังคมไทย
- ในปัจจุบัน
3. เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับ เนื้อหาและวัยของนักเรียน
  4. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์
  5. จัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน หรือแนะแนวทางให้นำความรู้ไปใช้
  6. จัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์
  7. สร้างแรงจูงใจในการเรียนโดยวิธีการชมเชย การให้กำลังใจ
  8. การปกครองชั้นไม่ควรเข้มงวดเกินไป หรือให้เสรีภาพจนเกินไป

วิลเลียม เอ เบ็นนี (William A. Bennie 1972 : 115-117) ได้กล่าวถึง
การดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอน ไว้ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนอย่างลึกซึ้ง สอน เนื้อหาได้ถูกต้อง
2. เชื่อมโยงบทเรียนให้สัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
3. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. จัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมและน่าสนใจ
5. สามารถควบคุมชั้นเรียนให้เป็นระเบียบ
6. มีวิธีสรุปบทเรียนให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ
7. ควรมีทักษะในการตั้งคำถามที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ควรใช้

คำถามที่กระจ่างชัด ไม่คลุมเครือ มีจุดมุ่งหมาย ไม่ควรใช้คำถาม เป็นการนำนักเรียนมากจนเกินไป
จนนักเรียนไม่มีโอกาสคิด

ลอเรตตา ไบเยอร์ และ อลิซาเบท ไอริช (Loretta Byers and Elizabeth
Irish 1968 : 247-248) ได้เน้นเกี่ยวกับการดำเนินการสอนของนิสิตฝึกสอน ไว้ดังนี้

1. ให้ความสนใจนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน
3. ใช้คำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
4. สามารถควบคุมห้องเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
6. จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและ เสริมสร้างให้นักเรียนรู้จักคิด

อย่างมีระบบ และมีความมั่นใจในตนเอง

การใช้สื่อการสอนของนิสิตฝึกสอน

สื่อการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย ให้นักเรียนสนใจ
เข้าใจและสามารถเห็นภาพพจน์จากบทเรียนนั้น ได้ดียิ่งขึ้น การฝึกสอนของนิสิตจะดำเนินไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ หากนิสิตรู้จักใช้สื่อการสอนประกอบในบทเรียน สื่อการสอนไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง
อาจใช้หรือดัดแปลงจากวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนสิ่งที่มีอยู่ในโรงเรียนหรือในท้องถิ่น เพื่อการประหยัด
เป็นประการสำคัญ นอกจากนี้นิสิตฝึกสอนควรรู้จักผลิตและใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับ เนื้อหาวิชา

วัยและความสนใจของนักเรียน ควรรู้จักรักษาและจัดหมวดหมู่ของสื่อการสอน ตลอดจนความ
 สม่าเสมอในการใช้สื่อการสอน (นพพร พานิชสุข 2521 : 21, William A. Bennie
 1972 : 142)

คณะครูศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523 : 47-48, 2526 : 3) ได้กำหนด
 หลักเกณฑ์ของการใช้สื่อการสอน เพื่อให้การเรียนการสอน เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ไว้ดังนี้

1. ควรใช้สื่อการสอนให้ถูกต้องและคุ้มค่า
2. ควรใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน ผู้เรียน และสภาพห้องเรียน
3. ควรใช้ตามลำดับก่อนหลังอย่างคล่องแคล่ว
4. สื่อการสอนควรมีขนาดเหมาะสม ถูกต้อง ชัดเจน ตลอดจนมีลักษณะและสีที่ดึงดูด

ความสนใจ

5. ฝึกให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้และ เก็บอุปกรณ์
6. เขียนและลบกระดานได้อย่างถูกต้อง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน (2522 : 30) ได้เสนอแนะ
 วิธีการใช้สื่อการสอน สรุปได้ดังนี้

1. ควรใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับกิจกรรมการสอนและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ทำให้นักเรียน เกิดความ เข้าใจ เพิ่มขึ้น

2. ควรเตรียมสื่อการสอนก่อนใช้ เพื่อมิให้เกิดความขลุกขลัก
3. ควรรู้จักรักษาและจัดหมวดหมู่ของสื่อการสอน ตลอดจนความสม่ำเสมอในการใช้

สื่อการสอน

4. ควรเขียนกระดานคำให้ เป็นระเบียบและมีทักษะในการ เขียน ข้อความใดที่ไม่ใช่แล้ว
 ให้ลบออกทันที ควรลบกระดานให้สะอาดและไม่ใช้มือลบ

5. ไม่มั่งข้อความที่ต้องการอธิบายบนกระดานคำ ข้อความที่เน้นควรใช้ชอล์กสีหรือ
 ยีน เส้นใต้

ลอเรตตา ไบเออร์ และ อลิซาเบท ไอริช (Loretta Byer and Elizabeth
 Irish 1961 : 247) ได้สรุปถึงวิธีการใช้สื่อการสอนของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. เตรียมอุปกรณ์การสอนให้พร้อมก่อนที่จะสอน

2. เลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน บทเรียน และสภาพห้องเรียน
3. ใช้สื่อการสอนให้คุ้มค่ามากที่สุด
4. มีทักษะในการใช้สื่อการสอนทุกประเภท

โทมัส เจ บราวน์ (Thomas J. Brown 1968 : 223-224) ได้เน้นเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. ศึกษาและฝึกฝนวิธีการใช้สื่อการสอนอย่างคล่องแคล่ว
2. ควรใช้สื่อการสอนที่มีขนาดใหญ่พอสมควร เห็นได้ชัดเจน
3. ควรใช้สื่อการสอนให้มีความหมายและสัมพันธ์กับบทเรียน
4. ควรเขียนกระดานคำให้ชัดเจน อ่านง่าย ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ที่นักเรียนจะเห็นทั่วกันทั้งชั้น
5. เมื่อใช้กระดานคำเรียบร้อยแล้ว ควรลบให้สะอาด

การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนของนิสิตฝึกสอน

การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบทั้งข้อดีและข้อบกพร่องของตน เพื่อนำไปส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การวัดและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรกำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. วัดและประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้
2. วัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับบทเรียนและเวลา
3. วัดและประเมินผลได้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดที่สอนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้
(คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526 : 16)

กรมการฝึกหัดครู (2521 : 131) ได้เสนอแนะให้นิสิตฝึกสอนวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. วัดและประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
2. วัดและประเมินผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ใช้วิธีการวัดหลาย ๆ แบบ

นพพร พานิชสุข (2521 : 30) ได้ให้ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการสอน สรุปได้ว่า ในการสอนแต่ละชั่วโมง นิสิตฝึกสอนจะต้องวัดและประเมินผลที่ได้จากการสอนโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อพิจารณาว่าสามารถบรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมาย ได้มากน้อยเพียงใด การประเมินผลอาจกระทำในรูปแบบต่าง ๆ โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. ความสนใจ ตั้งใจของนักเรียนในชั่วโมงที่สอน
2. พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก เช่น การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย หรือการโต้แย้งของนักเรียนที่แสดงให้นิสิตฝึกสอนได้เห็น
3. การให้นักเรียนไปค้นคว้าหรือทำรายงานมาส่ง เพิ่มเติมภายหลังที่ได้เรียนในชั้นเรียนผ่านไปแล้ว
4. การให้นักเรียนทำข้อสอบสั้น ๆ ภายหลังที่ได้เรียนในชั้นเรียนผ่านไปแล้ว

บุคลิกลักษณะของนิสิตฝึกสอน

บุคลิกภาพของนิสิตฝึกสอน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนเกิดความประทับใจหรือไม่ประทับใจนิสิตฝึกสอนได้ และจะส่งผลไปยังประสิทธิภาพของการเรียนการสอนด้วย นิสิตฝึกสอนควรตระหนักถึงความสำคัญโดยพยายามพัฒนาและปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมอยู่เสมอ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2523 : 56-57, 2526 : 18) ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และได้เสนอแนะ เกี่ยวกับบุคลิกภาพที่เหมาะสมของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. แต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับความเป็นครู
2. รู้จักควบคุมอารมณ์ขณะการสอน
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะ เป็นผู้นำ
4. มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
5. มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม
6. มั่นใจ ความเพียรพยายามและอดทน
7. มีกิริยาวาจาสุภาพ อ่อนโยน มีความ เป็นมิตรกับบุคคลทั่วไป
8. ร่าเริง มีอารมณ์ขัน
9. ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2520 : 41) ได้กำหนดคุณลักษณะที่เหมาะสมของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. แต่งกายสะอาด เรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบของวิทยาลัย
2. พูดเสียงดังพอเหมาะกับชั้นเรียน มีวาจาสุภาพ
3. มีความยิ้มแย้มแจ่มใส และมีอารมณ์ขัน
4. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และกล้าที่จะทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้อง
5. ควบคุมอารมณ์ได้ดี ไม่แสดงความโกรธ วิตกหรือขมขื่น
6. ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน

สมบัติ แสงรุ่งเรือง และ ประถม แสงสว่าง (2521 : 25-26, 76) ได้เสนอแนะคุณลักษณะที่ดีของนิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. มีไมตรีจิต ซื่อตรง จริงใจ ยุติธรรม สุภาพ เห็นอกเห็นใจ เกรงใจผู้อื่น มีความตรงต่อเวลา
2. แต่งกายสะอาด เรียบร้อย ระวังอย่าแต่งกายให้เป็นที่สะดุดตาจนเกินไป เช่น กางเกงคับมาก กระโปรงสั้น รองเท้าแบบทูทรา ทรงผมแปลกประหลาดไม่เหมาะสม
3. หักการทรงตัวอย่างถูกต้อง ทั้งเวลายืน เดิน และนั่ง อย่าให้ท้องยื่น หลังงอ ไหล่ค่อม
4. ท่าทางเหมาะสมกับการเป็นครู และ เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น ท่าทางนำเคารพนับถือ ไม่นิ่งสอน ไม่หยุดอยู่ที่ใดที่หนึ่งในขณะสอนนาน ๆ ไม่นิ่งฟังหรือนั่งบนโต๊ะ ฯลฯ
5. เสียงดังชัดเจน เหมาะสมกับชั้นเรียน
6. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และ เหมาะสมกับนักเรียน ออกเสียงในภาษาถูกต้อง

รวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ (2522 : 152) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการแต่งกายของนิสิตฝึกสอน สรุปได้ว่า การแต่งกายจะต้องสะอาด เรียบร้อย และสุภาพ ไม่สวมเสื้อที่รัดรูปจนเกินไป หรือใส่รองเท้าที่สันสูงมาก ๆ จนไม่สะดวกต่อการเดิน การรักษาความสะอาดของร่างกายเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ รักษาผมให้สะอาด เรียบร้อย ไม่ปล่อยให้ดูสกปรกรุงรังและไม่สุภาพ เสื้อผ้าสะอาด เรียบร้อย ไม่ยับยู่ยี่

แคนดัก สเตาท์ (Candace Stout 1982 : 22-24) ได้สรุปบุคลิกลักษณะที่ดีของ
 นิสิตฝึกสอนไว้ดังนี้

1. แต่งตัวให้เหมือนกับครูทั่วไป
2. มีความยืดหยุ่น รู้จักยรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้
3. ขยันขันแข็ง พร้อมทั้งจะทำงานอย่างหนักในขณะฝึกสอน
4. รู้จักปรับปรุงตัวให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
5. เอาใจใส่ สนใจความประพฤติของนักเรียนอย่างแท้จริง
6. ทำคนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้

การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนของนิสิตฝึกสอน

การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า ช่วยให้นิสิตฝึกสอนได้เรียนรู้ถึง
 หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ของครู นอกเหนือจากหน้าที่โดยตรง คือการสอนในชั้นเรียน
 นักการศึกษาหลายท่าน เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน สรุปได้ดังนี้คือ

นิสิตฝึกสอนควรให้คำแนะนำและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามสมควร
 มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรม ควรช่วยดูแลตรวจตรางานอื่น ๆ ของโรงเรียน
 เช่น โรงอาหาร ห้องประชุม ตลอดจนช่วยเหลือในการจัดการท่องเที่ยวหรือพักรวมของนักเรียน
 นอกจากนี้ควรศึกษาวัฒนธรรมของชุมชนที่ตนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพและปฏิบัติคนให้สอดคล้อง
 กับประเพณีนิยมในท้องถิ่นนั้น เพื่อสามารถเป็นผู้นำและผู้ร่วมงานในกิจกรรมของชุมชนในโอกาส
 อันเหมาะสม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ 2523 : 18, 2526 : 6)

นิสิตฝึกสอนควรศึกษาระบบปฏิบัติงาน การบริหารงานของโรงเรียน รวมทั้งมีส่วนร่วม
 ในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การจัดม้านิทรรศการ, การจัดนิทรรศการ, การเข้าฟังหรือการสังเกต
 การประชุมครู, การแข่งขันกีฬาของนักเรียน, ช่วยดูแลความเรียบร้อยในเวลานักเรียนพักรับประทาน
 อาหารกลางวัน, การฝึกลูกเสือ, การนำนักเรียนไปพัฒนาวัด, การสอบประจำภาค, การประชุม
 นักเรียน, การจัดงานวันปิดภาคเรียน รวมทั้งจัดงานหรือกิจกรรมพิเศษที่จำเป็นในวันหยุด ซึ่ง
 ผู้บริหารโรงเรียนขอความร่วมมือ การจัดกิจกรรมพิเศษเหล่านี้ นิสิตฝึกสอนควรมีวิธีการที่ดึงดูดให้
 นักเรียนมีความสนใจ และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตาม
 ก็ตามนิสิตควรพิจารณาว่ากิจกรรมใดนิสิตจะมีบทบาทช่วยเหลือมากน้อยเพียงใด ควรปรึกษา

อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียน ไม่ควรคิดทำอะไรที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามลำพัง เพราะจะเกิดผลเสียอันเนื่องมาจากนิสิตฝึกสอน มิใช่ครูประจำการ ไม่อาจรู้ประเพณีและระเบียบปฏิบัติของสถานศึกษา ตลอดจนระเบียบปฏิบัติทางราชการได้อย่างแจ่มแจ้งไปทุกอย่าง จึงไม่ควรสร้างปัญหาไว้ให้สถานศึกษาต้องแก้ไข (กรมการฝึกหัดครู (ข) 2525 : 59, สมบัติ แสงรุ่งเรือง และ ประถม แสงสว่าง 2521 : 11, พวงรัตน์ ไชยศิริและคณะ 2521 : 6, Howard T. Batchelder and Maurice McGlasson 1964 : 30)

งานวิจัยที่เกี่ยวกับนิสิตฝึกสอน

สมพร สุขแสน (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูเพชรบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนสังคมศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น ความเข้าใจในหลักสูตร การทำบันทึกการสอนและกิจกรรมการสอน การผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการประเมินผล นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงวิธีการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยง ตลอดจนปัญหาของนักศึกษาฝึกสอนอันเกิดจากการนิเทศการสอนด้วย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากรที่เป็นนักศึกษาฝึกสอน 198 คน อาจารย์นิเทศก์ 17 คน และครูที่เลี้ยง 155 คน นำผลมาวิเคราะห์โดยคิดเป็นร้อยละ ทาค่าเฉลี่ยความคิดเห็น และจัดอันดับผลการวิจัยสรุปได้ว่า อาจารย์นิเทศก์ และครูที่เลี้ยงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักศึกษาครูมีปัญหาในการสอนสังคมศึกษา ในด้านความเข้าใจเนื้อหาในหลักสูตร การทำบันทึกการสอนและกิจกรรมการสอน การผลิตและใช้อุปกรณ์และการประเมินผลในระดับปานกลาง แต่ความเห็นของนักศึกษาฝึกสอน เห็นว่าความสามารถในการสอนของตนอยู่ในระดับดี และระดับปานกลาง

ประนอม เศษชัย (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกสอนและเปรียบเทียบปัญหาของนักศึกษาที่มีวุฒิเคม ม.ศ.5 กับวุฒิเคม ป.ก.ศ.สูง และนักศึกษาที่เคยเป็นครูกับไม่เคยเป็นครู โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ มาตราส่วนประเมินค่าและปลายเปิด เก็บข้อมูลจากนักศึกษากำนวน 170 คน แล้วนำผลมาหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักของปัญหาและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาประสบปัญหาต่าง ๆ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ปัญหาที่ประสบส่วนใหญ่

เกี่ยวกับกระบวนการสอน อุปกรณ์การสอน การจัดโครงการสอนของคณะ และการปกครองนักเรียน และ เมื่อเปรียบเทียบปัญหาโดยจำแนกตามกลุ่มแล้วปรากฏว่า นักศึกษาที่เข้าเรียนโดยมีวุฒิเดิม ม.ศ.๕ ประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เข้าเรียนโดยมีวุฒิเดิม ป.ก.ศ.สูง และนักศึกษาที่ไม่เคย เป็นครูประสบปัญหามากกว่านักศึกษาที่เคย เป็นครูมาแล้ว

พิศวง อธรรมพันทา (2519) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของวิทยาลัยครู บ้านสมเด็จเจ้าพระยา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง เพื่อหาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร และโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม 3 ชนิดไปยังนักศึกษากำหนด 187 คน อาจารย์นิเทศก์ 28 คน อาจารย์พี่เลี้ยง 40 คน ในโครงการฝึกสอนมีการศึกษา 2518 เพื่อถามปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกสอน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาในด้านการจัดและการปกครองชั้นเรียน ปัญหาเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ขาดทักษะในการใช้ภาษา ส่วนปัญหาในด้านการสอนนั้น นักศึกษามีปัญหาในด้านการขาดทักษะในการเตรียมการสอน การวางแผนการสอน การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การเลือกใช้วิธีสอน การจัดกิจกรรม และการใช้อุปกรณ์สำหรับปัญหาคำมนุษย์สัมพันธ์ ปรากฏว่าอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้ความใกล้ชิดและความอบอุ่นแก่นักศึกษาฝึกสอนน้อยไป นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกสอนเองยังไม่สามารถประสานงานหรือร่วมมือกับกลุ่มเพื่อนนักศึกษาฝึกสอนด้วยกันได้ดีพอ ส่วนปัญหาคำแนะนำการประเมินผล นักศึกษาฝึกสอนเห็นว่าวิธีการประเมินผลการฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงยังไม่ถูกต้องและยุติธรรมพอ นักศึกษาฝึกสอนต้องการให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงผลัดเวลายุติให้นักศึกษาฝึกสอนอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอเพื่อช่วยเหลือ แนะนำปัญหาต่าง ๆ และต้องการให้นิเทศนักศึกษาฝึกสอนด้วยความตั้งใจอย่างแท้จริงด้วย นอกจากนี้ขอให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงร่วมมือและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดมากกว่านี้ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและรวดเร็วในการดำเนินงานนิเทศและการประเมินผลการฝึกสอน

นาคทยา ภัทรแสงไทย (2519) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาในขณะที่ทำการสอนอยู่ นอกจากนี้ยังต้องการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานฝึกสอนของอาจารย์นิเทศก์ และ

อาจารย์ที่เลี้ยง และ เปรียบเทียบปัญหาของประชากรทั้ง 3 กลุ่มนี้ด้วย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลจากอาจารย์นิเทศก์ 17 คน อาจารย์ที่เลี้ยง 55 คน และนักศึกษา 57 คน ผลการวิจัย ปรากฏว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงมีประสบการณ์ทางการนิเทศการศึกษาน้อยและมีงาน ที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่มีเวลาให้คำแนะนำนักศึกษาฝึกสอนอย่างเพียงพอ ในการคัดเลือกตัว นักศึกษาฝึกสอนประสบปัญหาคือ นักศึกษาฝึกสอนต้องการไปกับกลุ่มเพื่อนของคนในโรงเรียนฝึกสอน เดียวกัน ทำให้มีจำนวนชั่วโมงสอนวิชาเอก-โทไม่ครบ ต้องไปสอนวิชาอื่นแทน อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาฝึกสอน เห็นตรงกันว่า ปัญหาการฝึกสอนที่มีระดับมากได้แก่ ความสามารถในการสร้าง ข้อทดสอบ และการมีชั่วโมงสอนวิชาเอก-โทไม่ครบตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ปัญหาการฝึกสอนที่ อาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกสอนมีความ เห็นแย้งกันคือ อาจารย์นิเทศก์เห็นว่า ความสามารถ หรือความสนใจในการเตรียมการสอน เป็นปัญหามาก แต่นักศึกษาฝึกสอน เห็นว่า เป็นปัญหาน้อย อาจารย์ที่เลี้ยงมีความ เห็นว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงไม่มีใครมีความสัมพันธ์กันมากนัก นักศึกษาฝึกสอนยังมีบุคลิกภาพและการแต่งกายไม่เหมาะสม

ศิริพร วีระโชติ (2520) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ปัญหาการใช้วัสดุอุปกรณ์ของ นิสิตฝึกสอน คณะครุศาสตร์" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์การผลิตและการใช้ วัสดุอุปกรณ์ของนิสิตฝึกสอน ทักษะคิด เห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับงานทางด้านวัสดุศึกษา โดยส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตฝึกสอนจำนวน 340 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นิสิตฝึกสอนผลิต อุปกรณ์การสอนขึ้นใช้เอง ใช้ของที่โรงเรียนฝึกสอนมีบริการ ยืมจากแหล่งให้ยืมต่าง ๆ ซื้อมา ด้วยเงินส่วนตัว และยืมจากแผนกวิชาวัสดุศึกษาของคณะครุศาสตร์ อุปกรณ์การสอนที่นิสิต ส่วนมากผลิตได้เองคือ บัตรคำ แผนภูมิ สมุดภาพ แผนที่ ภาพพลิก ของจำลอง แผนสถิติ ส่วนที่ ใช้มากคือ รูปภาพ ของจริง บัตรคำ แผนภูมิ ส่วนสไลด์และภาพยนตร์ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้บ่อยที่สุด อุปสรรคในการผลิตอุปกรณ์การสอนของนักศึกษาฝึกสอนคือ ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำการผลิต ขาดความรู้และทักษะในการผลิต ส่วนอุปสรรคในการใช้อุปกรณ์การสอนคือ ไม่มีทักษะในการใช้ เกิดติดขัดระหว่างสอน เพราะไม่ได้ซักซ้อมการใช้มาก่อน ไม่รู้กลวิธีในการสอดแทรกอุปกรณ์เข้าไป ในบทเรียน อุปกรณ์การสอนมีมากเกินไป

อัจฉรา ประไพตระกูล และคณะ (2520) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ปัญหาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ ของนิสิตคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2520" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา เกี่ยวกับการฝึกสอนของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งคณะ ซึ่งนอกจากจะศึกษา

ปัญหาแล้ว ยังได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาในแง่ต่าง ๆ เพิ่มเติมอีกด้วย โดยใช้แบบสอบถามนิสิตฝึกสอน ในปีการศึกษา 2520 จำนวน 441 คน ผลการวิจัยพบว่า ในการฝึกสอน นิสิตมีปัญหาม้างในด้านต่อไปนี้คือ การเตรียมและการดำเนินการสอน การควบคุมชั้นเรียน สื่อการสอน การจัดเตรียมงานของคณะและปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียนตามลำดับ และที่ไม่เป็นปัญหาเลยก็คือ ด้านงานที่ได้รับมอบหมาย นอกเหนือจากการสอน อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน นิสิตสายวิชาคณิตศาสตร์ มีปัญหาม้างเกี่ยวกับตัวนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบระยะแรกและระยะหลังการฝึกสอน นิสิตยังคงมีปัญหาม้างในเรื่องเดิม แต่ความเป็นปัญหาน้อยลง นิสิตสายวิชาภาษาไทยยังคงมีปัญหามากกว่านิสิตสายวิชาอื่นในด้านการจัดเตรียมงานของคณะ การเตรียมและการสอน สื่อการสอน ตัวนิสิตและผู้ช่วยงาน และสถาบันประสบการณ์วิชาชีพ

พัชรินทร์ ลาวัณยกุล (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอน สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาพลศึกษา ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบให้ตรวจคำตอบ มาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศก์ 11 คน อาจารย์ที่เลี้ยง 39 คน และนิสิตฝึกสอน 61 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่นิสิตประสบในการฝึกสอนนั้นคือ การตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนเชิงพฤติกรรม การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสภาพนักเรียน และประสบปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และสถานที่ในการสอนไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาในการเก็บรักษาอุปกรณ์ ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงคือ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงยังขาดการประสานงานกันในเรื่องนิเทศการสอนของนิสิตอีกด้วย

สมศักดิ์ ปรีปุระ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันตก" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจปัญหาของนักศึกษาฝึกสอน เกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอน การดำเนินการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมนักศึกษา ก่อนออกฝึกสอนของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์นิเทศก์จำนวน 47 คน และนักศึกษาฝึกสอนจำนวน 218 คน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยน้ำหนักความคิดเห็น และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ด้านการวางแผนการเรียนการสอนประสบปัญหาในเรื่องการสร้างเครื่องมือในการวัดผล

และความรู้ในด้านการจัดกิจกรรมและวิธีสอนแบบต่าง ๆ ด้านการดำเนินการสอนประสบปัญหาในเรื่องการจัดกิจกรรมและวิธีสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด การเสนอปัญหาให้นักเรียนร่วมอภิปรายและการส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลประสบปัญหาในเรื่อง การประเมินผลอย่างมีกฎเกณฑ์และการใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดผล

สุจริต เพียรชอบ และ อัจฉรา ประไพตระกูล (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศการฝึกสอนของนิสิตครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการฝึกสอนของนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ฝึกสอนในภาคต้น ปีการศึกษา 2520 และ 2521 และ เปรียบเทียบความต้องการความช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์ของนิสิตทั้งสองกลุ่มนี้ รวมทั้งหาข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 693 คน เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ฝึกสอนในภาคต้น ปีการศึกษา 2520 จำนวน 390 คน นิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ฝึกสอนในภาคต้น ปีการศึกษา 2521 จำนวน 303 คน โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิดสอบถามประชากรที่เป็นนิสิตฝึกสอนจำนวน 693 คน แล้วหาค่าเฉลี่ยนำหน้าความต้องการการนิเทศของนิสิตในด้านต่าง ๆ และทดสอบนัยสำคัญของค่าเฉลี่ยนำหน้าความต้องการของนิสิตทั้งสองกลุ่ม โดยใช้ t-test ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ โดยส่วนรวมแล้วนิสิตทั้งสองกลุ่มต้องการความช่วยเหลือจากอาจารย์นิเทศก์ในด้านต่าง ๆ พอประมาณ และนิสิตฝึกสอนในปีการศึกษา 2521 ต้องการความช่วยเหลือมากกว่านิสิตฝึกสอนปีการศึกษา 2520 ถ้าพิจารณาในด้านรายละเอียดแล้ว นิสิตทั้งสองกลุ่มต้องการความช่วยเหลือด้านเนื้อหาวิชา เป็นอันดับหนึ่ง ด้านวิธีการและเทคนิคการสอน เป็นอันดับรองลงมา และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างนิสิตทั้งสองกลุ่ม เป็นรายข้อแล้ว นิสิตฝึกสอนปีการศึกษา 2521 ต้องการความช่วยเหลือมากกว่าในด้าน เนื้อหาวิชา เทคนิควิธี สื่อการสอน การปรับปรุงบุคลิกภาพ ด้านวินัยและการปกครองชั้นเรียน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่วนด้านอื่นนิสิตทั้งสองกลุ่มต้องการความช่วยเหลือพอ ๆ กัน

วราภรณ์ ปะทะยศ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาวิทยาศาสตร์" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนของนิสิตฝึกสอนวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์นิเทศก์ 20 คน อาจารย์ที่เลี้ยง

40 คน และนิสิตฝึกสอน 100 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัธยฐาน เลขคณิต และวิเคราะห์ความแปรปรวนนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่มีนิสิตประสบในการฝึกสอนคือ การขาดทักษะในการสอนและการวัดประเมินผลในวิชาวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิทยาศาสตร์ การขาดเครื่องมืออุปกรณ์วิทยาศาสตร์ในการทดลอง ความไม่สะดวกในการใช้ห้องปฏิบัติการ การที่นักเรียนไม่สนใจอ่านคู่มือปฏิบัติการก่อนเข้าทำการทดลอง การที่นิสิตมีความวิตกกังวลในการสอนและบุคลิกภาพ ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง คืออาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงขาดการประสานงานกันในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลให้คำปรึกษาแก่นิสิตฝึกสอน และอาจารย์ที่เลี้ยงไม่เข้าดูการสอนเท่าที่ควร และไม่มีเวลานำนิสิตอย่างเพียงพอ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่าความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยงและนิสิตฝึกสอน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ ปัญหาที่เกี่ยวกับด้านการเรียนการสอน กิจกรรมและการประเมินผลนักเรียน ด้านการใช้เครื่องมืออุปกรณ์วิทยาศาสตร์ และห้องปฏิบัติการ ด้านตัวนิสิตฝึกสอน ด้านอาจารย์ที่เลี้ยง ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ที่เลี้ยง และนิสิตฝึกสอนที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญคือ ปัญหาเกี่ยวกับด้านนักเรียน ด้านโรงเรียน และด้านอาจารย์นิเทศก์

จินตนา สุนทรวิภาต (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครู ระดับปริญญา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิทยาลัยครู ระดับปริญญา ปัญหาของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงในโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครู ในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของนักศึกษาฝึกสอน และทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการฝึกสอนของวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม 3 ชุดไปยังนักศึกษาฝึกสอนจำนวน 174 คน อาจารย์นิเทศก์จำนวน 48 คน และอาจารย์ที่เลี้ยง 44 คน ในโครงการฝึกสอนปีการศึกษา 2521 เพื่อถามข้อมูลทั่วไป ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกสอน แบบสอบถามมี 3 ลักษณะคือ แบบกำหนดคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบเติมคำตอบสมบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ผลของการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาของนักศึกษาฝึกสอนได้แก่ การขาดทักษะในการใช้ภาษา การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การตั้งคำถาม ความมั่นใจในเนื้อหาวิชา การเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน การปรับเนื้อหาวิชาให้ตรงกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน การอธิบายและทักษะใน

การเราให้เกิดความสนใจ นอกจากนี้แล้วนักศึกษาฝึกสอนยังมีปัญหาในด้านการควบคุมอารมณ์ การปกครองชั้นเรียน และมีปัญหาในด้านมนุษยสัมพันธ์ สิ่งที่นักศึกษาฝึกสอนต้องการความช่วยเหลือ คือ คำแนะนำในด้านวิธีการสอนและการใช้สื่อการสอน นอกจากนี้ก็ต้องการให้อาจารย์นิเทศก์ไป นิเทศบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ

นพพร พานิชสุข (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลวิชา สังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษา กับ การฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลวิชา สังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษา กับ การฝึกสอนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ ฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา เป็นวิชาเอก และศึกษาปัญหา และความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอน ทหคววิชาสังคมศึกษา วิชาวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา และการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษาของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยนำคะแนนวิชาสังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษา และ การฝึกสอนสังคมศึกษาจากระเบียนสะสมของกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาเอก สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 62 คน ที่ออกฝึกสอนในปีการศึกษา 2521 มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยการหาค่าร้อยละ และได้ให้กลุ่มตัวอย่างประชากรตอบ แบบสอบถามในด้านความคิดเห็น เกี่ยวกับความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างการ เรียนวิชาสังคมศึกษา วิชาวิธีสอนสังคมศึกษา และการฝึกสอนกับปัญหาในการ เรียนวิชาเหล่านี้ เป็นแบบสอบถามแบบ เลือกตอบ แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบเติมคำหรือข้อความ ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. มีความสัมพันธ์กันระหว่างคะแนนสังคมศึกษากับคะแนนการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา และคะแนนวิธีสอนสังคมศึกษากับคะแนนการฝึกสอนวิชาสังคมศึกษา

2. นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองได้นำ การเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษามาใช้ในการ ฝึกสอนสังคมศึกษาปานกลาง นอกจากนี้ความรู้ในด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน ตลอดจนการใช้ อุปกรณ์การสอน เพื่อนำไปใช้ในการฝึกสอนของนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ลึกซึ้ง เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการ สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนบางคนขาดความตั้งใจและสนใจในการ เรียนวิชา สังคมศึกษา

พนอ เนตรพะไล (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลในการเรียนกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาวิชา เอกระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมฤทธิ์ผลในการเรียนกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาวิชา เอกสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกสอน

กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย นักศึกษาฝึกสอนซึ่งออกฝึกสอนในภาคปลายปีการศึกษา 2521 และภาคต้น ปีการศึกษา 2522 จำนวน 115 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์ที่เลี้ยงทุกคน จำนวน 30 คน และ 100 คน ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมินสมรรถภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แล้วให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง เป็นผู้ประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ระหว่างคะแนนสมรรถภาพในการสอนกับคะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนออกฝึกสอนและทดสอบความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และหาค่าความคิดเห็น เป็นร้อยละ

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับสมรรถภาพในการสอนไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ
2. ด้านความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง เห็นว่าจุดเด่นของนักศึกษาส่วนใหญ่คือ มีความตั้งใจ กระตือรือร้น รับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานฝึกสอนมาก รองลงมาคือ มีมนุษยสัมพันธ์ ส่วนที่นักศึกษาส่วนใหญ่ยังบกพร่องอยู่คือ การดำเนินการสอน และเห็นว่านักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และคาดว่าจะ เป็นครูที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

บุญยง บุญยะโวโรจน์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้สื่อการสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้และผลิตสื่อการสอน ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูพิบูลสงครามที่มีต่อการใช้สื่อการสอน เพื่อประกอบการฝึกสอนและศึกษาเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ทางสื่อดัดแปลงของนักศึกษาก่อนออกฝึกสอน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษาที่ผ่านการฝึกสอนแล้วของวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม จำนวน 180 คน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอข้อมูล ในรูปตาราง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ เกี่ยวกับปัญหาการใช้และการผลิตสื่อการสอน นักศึกษาส่วนใหญ่ ผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เอง สื่อการสอนที่นักศึกษาผลิตได้เองส่วนใหญ่เป็นประเภทวีดิทัศน์ ได้แก่ บัตรคำ แผนภูมิ และสมมุติภาพ ส่วนสาเหตุที่นักศึกษาไม่ผลิตสื่อการสอน เนื่องจากขาดทุนทรัพย์ นอกจากนี้ นักศึกษายังมีปัญหาในเรื่องขาดความรู้ในการผลิตสื่อการสอน นักศึกษาฝึกสอนในชนบทมีปัญหาในเรื่อง การขอรับบริการทางด้านสื่อการสอนของโรงเรียนฝึกสอนและทางวิทยาลัย นักศึกษาฝึกสอนมีทัศนคติ ที่ดีต่อการใช้สื่อการสอน กล่าวคือนักศึกษาฝึกสอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอน เพราะทำให้นักเรียนสนใจ บทเรียนมาก ช่วยให้นักเรียน เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และทำให้นักศึกษารู้สึกประสบผลสำเร็จใน การสอนเป็นอย่างดี สื่อการสอนที่นักศึกษาใช้มากเป็นประเภทวีดิทัศน์ ได้แก่ บัตรคำ รูปภาพ และของจริง ที่ใช้น้อยที่สุดเป็นวัสดุสำหรับสอน ได้แก่ ภาพยนต์ ฟิล์มสคริป และสไลด์ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนพอใช้ได้

ไดนัล เอ็ดเวิร์ด ชมิดท์ (Donald Edward Schmidt 1972 : 3469-3470 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Student Teaching : The Creation of Policy, Rules and Regulations Defining the Professional Role of the Student Teacher and the Cooperating Classroom Teacher Based Upon Perceptions of Selected Ohio Principals and Teachers" มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบาย ระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับ ใ้คณะกรรมการของวิทยาลัยครูในรัฐโอไฮโอ และบุคลากรในวิทยาลัยนำมาประยุกต์ใช้ เป็นแนวทาง ในการกำหนดบทบาทของนิสิตฝึกสอนและอาจารย์ที่เลี้ยง

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามออกไป 2 ชุด ชุดแรกตัวอย่างประชากรคือ ผู้บริหารในรัฐ โอไฮโอ และอาจารย์ที่ผู้บริหารเลือกไว้ แบบสอบถามนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพที่นิสิตฝึกสอนควรทำหรือไม่ควรทำในระหว่างการฝึกสอน ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถาม สำหรับนิสิตฝึกสอน โดยได้ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไปครั้งแรก เป็นหลักในการสร้างแบบสอบถาม ชุดนี้

ผลการวิจัยปรากฏว่า เป็นข้อมูลเกี่ยวกับค่านโยบาย 1 ข้อ กฎเกณฑ์ 5 ข้อ และ ความสัมพันธ์ของนิสิตฝึกสอนที่มีต่ออาจารย์ที่เลี้ยง 22 ข้อ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพต่อไปนี้มีคุณค่ายิ่งคือการฝึกสอน คือการเตรียมการสอน ประสิทธิภาพในการสอน การจัดกิจกรรม การจัดและการปกครองชั้นเรียน การวัดและการประเมินผล การสังเกตนักเรียน

การประชุมครู การให้คำแนะนำแก่นักเรียน การเตรียมหลักสูตร และการประเมินผลตัวครู

อริเทอร์ เอช เอลลิส (Arithur H. Ellis 1972 : 2799-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Some Aspects of the Student Teaching Program of the University of Wyoming" มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโปรแกรมการสอนในการเตรียมครู จากความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยไวโอมิงและผู้บริหารของโรงเรียนที่นิสิตไปฝึกสอนในรัฐไวโอมิง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ถามความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และสัมภาษณ์ครูใหญ่ของโรงเรียนที่ได้สัมผัสตัวอย่างไว้โดยทางโทรศัพท์ และคำถามที่ใช้เป็นแบบให้ตอบหรือปฏิเสธ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนฝึกสอนมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยไวโอมิงและยอมรับว่านิสิตฝึกสอนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอย่างดี อาจารย์และนักศึกษามีความกระตือรือร้นในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับโปรแกรมการเตรียมครู ผู้บริหารของโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าโปรแกรมการเตรียมครูดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

ปีเตอร์ เจมส์ จอห์นสัน (Peter James Johnson 1972 : 6837-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Personality Characteristics of Unsuccessful Student Teachers" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้นิสิตไม่มีประสิทธิภาพในการฝึกสอน องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่เป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของนิสิตและหาเกณฑ์ที่จะใช้วัดศักยภาพของนิสิตที่ประสบความสำเร็จ การวิจัยนี้ใช้นิสิตฝึกสอนของ Saint Cloud State College

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยศึกษาระเบียบสะสมและระเบียบประวัติของนิสิตที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวและนิสิตที่ประสบความสำเร็จ และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จาก Catell's Sixteen Personality Factor Questionnaire กับความคิดเห็นและการตัดสินใจของอาจารย์นิเทศก์เพื่อตอบปัญหา 2 ประการคือ มีบุคลิกภาพอะไรที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างนิสิตที่ประสบความสำเร็จกับนิสิตที่ประสบความสำเร็จล้มเหลว และจะนำบุคลิกภาพเหล่านี้ไปใช้ในการเลือกบุคคลเข้ามาเรียนในสถาบันฝึกหัดครูได้อย่างไร

ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมครูประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 2 ประการคือ พื้นฐานทางวิธีสอนที่ดีและการจัดประสบการณ์ทางการสอน การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเรียนในสถาบันฝึกหัดครูเป็นสิ่งสำคัญ การคัดเลือกให้ได้ผลสำเร็จควรประกอบด้วยเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ ความสามารถในด้าน การอ่าน การเขียน สุขภาพทางกายและทางจิต ความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถและความสำเร็จทางวิชาการ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า นิสิตที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวนั้น เป็นผู้มีข้อบกพร่องทางด้าน

การคิดต่อสื่อสาร ด้านการวางแผน และด้านมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลโดยทั่ว ๆ ไป

จума กัล บันดาวาล (Juma Gul Bandawal 1974 : 3558-A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "A Proposed Student Teaching Program for Teacher Training Institutions in Afganistan" มีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกสอนของสถาบันฝึกหัดครูในอาฟกานิสถานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้อาจารย์นิเทศก์ 83 คนในประเทศต่าง ๆ รวม 26 ประเทศ ใน 5 ทวีป ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 42 ฉบับจากอาจารย์นิเทศก์ 12 ประเทศ ในแบบสอบถามจะถามถึงประเทศที่อาจารย์นิเทศก์ทำการสอนอยู่ เพื่อศึกษาว่าประเทศนั้นอยู่ในเขตภูมิภาคเดียวกับประเทศอาฟกานิสถานหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และสรุปผลว่า ประสพการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับนิสิตฝึกสอนมีดังต่อไปนี้คือ การวางแผนจัดประสพการณ์การฝึกสอนร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกสอน การที่นิสิตได้ฝึกสอนในชั้นเรียนโดยมีอาจารย์นิเทศก์คอยแนะนำ การที่นิสิตฝึกสอนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการที่นิสิตฝึกสอนมีประสพการณ์ในการสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียน

แมรี มากาเรต วายเนอร์ (Mary Margaret Weiner 1976 : 6031-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Effects of a Cooperating Teacher Education Program on the Performance of Student Teachers" มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าโปรแกรมการให้การศึกษาอบรมสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยงจะมีผลดีต่อการปฏิบัติและการปรับปรุงนิสิตฝึกสอนเพียงใด ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างนิสิตฝึกสอนจากโรงเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน อาจารย์ที่เลี้ยง 30 คน และนักเรียนมัธยมที่เรียนกับนิสิตฝึกสอนจำนวน 450 คน อาจารย์ที่เลี้ยงในกลุ่มทดลองได้รับการอบรมเป็นเวลา 9 สัปดาห์ ระหว่างปีการศึกษา 1974-1975 ตอนปลายภาคให้นิสิตฝึกสอน อาจารย์ที่เลี้ยง และนักเรียนได้ประเมินการปฏิบัติงานของนิสิตฝึกสอนโดยใช้ Purdue Teacher Evaluation Scale เป็นเครื่องมือในการประเมิน นอกจากนี้ นิสิตฝึกสอนยังได้ประเมินการปรับปรุงตัว โดยใช้ Purdue Student-Teacher Opinionaire เป็นเครื่องมืออีกด้วย

ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมของนิสิตฝึกสอน และอาจารย์ที่เลี้ยงในองค์ประกอบอื่น ๆ ยกเว้น เรื่องการควบคุมชั้น แต่ในด้านการปรับปรุงตัวของ

นิสิตฝึกสอนพบว่า นิสิตฝึกสอนที่เป็นกลุ่มทดลองคือกลุ่มที่มีอาจารย์ที่เลี้ยงได้รับการอบรม เห็นว่าตนปรับปรุงตัวได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งสอดคล้องกับความคิดของอาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และนักเรียน

ซอลลี นิวเบิร์ต คลาร์ก (Sally Newbert Clark 1977 : 2054-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Perception of the Secondary Teacher Preparation Program of the University of Arizona" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโปรแกรมการเตรียมครุมัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัยแอริโซนา กลุ่มตัวอย่างประชากรได้ลุ่มจากบัณฑิตทางการศึกษาที่เรียนแบบ the regular student teaching program และแบบ the professional semester program (full-day experience) จากปี ค.ศ.1971-1975 อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

การดำเนินงานวิจัยใช้ A Modified Dephi Technique ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุด ชนิดแรกเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ประชากรเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นประโยชน์ และมีความจำเป็นสำหรับโปรแกรมการเตรียมครุมัธยมศึกษา ชุดที่สอง เป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่าใช้วิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชนิดแรกเป็นหลักในการสร้างแบบสอบถามชุดที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 2 นำมาหาค่ามัชฌิม เลขคณิต (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ความแปรปรวน (An Analysis of Variance) ระหว่างกลุ่ม

ผู้วิจัยสรุปว่า สิ่งที่มีความจำเป็นมากคือ โปรแกรมการฝึกสอน การเลือกอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และความร่วมมือของโรงเรียนฝึกสอน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรขยายเวลาฝึกสอนให้มากขึ้นโดยใช้เวลาเต็มวัน ควรให้โอกาสนิสิตได้มีเวลาสังเกตการสอนและร่วมการสอนในบางชั่วโมงให้มากขึ้น ควรพัฒนาโปรแกรมการฝึกสอน ให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนฝึกสอน ควรมีการทดสอบนิสิตถึงวิธีการปกครองชั้นเรียน

ไอ จู คอง (Ai Choo Kong 1978 : 3225-3226 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Student Teachers' Perception of their Student Teaching with Recommendation Improvement of Program in the Faculty of Education University of Malaya" มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงโครงการฝึกสอนในระดับมัธยมศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมาเลเซีย ในประเทศมาเลเซีย

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังนิสิตระดับอนุปริญญาทางการศึกษาจำนวน 500 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 159 ชุด นำมาคัดเลือกฉบับสมบูรณ์ได้ 155 ชุด คิดเป็นร้อยละ 31 ของจำนวนที่ส่งไปทั้งหมด ข้อมูลที่ได้รับนำมาเก็บรวบรวม เสนอในรูปตารางและความเรียง ทำให้ได้ทราบถึงทัศนคติของนิสิตในเรื่องโปรแกรมการฝึกสอนในขณะนั้น ผลวิจัยสรุปได้ว่า ก่อนการฝึกสอนนิสิตมีโอกาสเพียงเล็กน้อยในการศึกษากิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยเพิ่มความเข้าใจในการสอนให้ดีขึ้น และนิสิตฝึกสอนได้รับการนิเทศไม่เพียงพอและมีทัศนคติไม่ดีต่ออาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน โรงเรียนฝึกสอนให้ความร่วมมือกับนิสิตฝึกสอนน้อย การประเมินผลการฝึกสอนไม่ได้รับความร่วมมือระหว่างนิสิตฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์

จูดี ไรเลย์ ไร เบิร์ตสัน (Judy Riley Robertson 1981 : 2623-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Study of Student Teacher-Pupil Interaction During the Student Teaching Assignment" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างรูปแบบการสื่อสารของนิสิตฝึกสอนในขณะสอนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาต้น (Lower elementary grade level) กับรูปแบบที่ใช้ในระดับประถมปลาย (Upper elementary grade level) และเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่อาจมีอิทธิพลต่อการฝึกสอนที่ใช้แบบตรง (direct teaching approach) กับแบบอ้อม (indirect teaching approach) ตัวอย่างประชากร เป็นนิสิตฝึกสอนจากแผนกประถมศึกษา มหาวิทยาลัยอาแคนซัส จำนวน 19 คน ฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลในรัฐอาแคนซัส ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสังเกตการสอน 2 ครั้ง ครั้งแรกระหว่าง 9 สัปดาห์แรก ครั้งหลังระหว่าง 9 สัปดาห์หลัง ในการสังเกตครั้งที่ 2 นิสิตแต่ละคนจะต้องตอบแบบสอบถาม 9 ข้อ โดยการกำหนดค่าเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลีเคิร์ต (Likert Scale) วิเคราะห์ปฏิกิริยาความถี่ของ เฟลนเดอร์ (Flanders interaction Analysis) ผลวิจัยปรากฏว่า ปฏิกริยาของนิสิตฝึกสอนระหว่างการสอนนักเรียนประถมต้นกับประถมปลายให้ผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือนิสิตฝึกสอนที่ใช้วิธีการสอนแบบอ้อมกับนักเรียนระดับประถมต้นก็ใช้วิธีการสอนแบบอ้อมกับนักเรียนประถมปลาย

